

Handlingsplan för främjande av skolnärvaro för Södra Ålands utbildningsdistrikt

Fastslagen av Distriktsmötet den 03.11.2023

Innehållsförteckning

1	Skolfrånvaro	2
1.1	Ansvarsfördelning.....	2
1.2	Definition av frånvaro.....	2
2	Handlingsplan för främjande av skolnärvaro.....	4
2.1	Mål för handlingsplanen.....	5
2.2	Närvaroteamets roll	5
3	Uppföljning och förfarande vid skolfrånvaro	6
3.1	Grundläggande principer för frånvarouppföljning.....	6
3.2	Förfarande vid skolfrånvaro	7
4	Kartläggning.....	8
5	Förebyggande arbete för att främja skolnärvaro.....	10
5.1	Förslag på åtgärder vid skolfrånvaro.....	100
6	Bilagor.....	12
6.1	Kommunernas socialtjänst handlingsplan gällande skolfrånvaro.....	12
6.2	Du kan välja samarbete	12

Modellen utgår ifrån bland annat Christoph Kearny's och Wendy Silvermans definition av skolfrånvaro samt Ifous forskningsöversikt "Att utreda närvaroproblem i skolan" (2000).

Handlingsplanen för främjande av skolnärvaro utgår från Tier-modellen som presenteras av Malin Gren Landell och Karin Hermansson i forskningsöversikten "Att utreda närvaroproblem i skolan" utgiven av Ifous år 2000.

Omarbetad plan "Handlingsplan för främjande av skolnärvaro för Mariehamns stads grundskolor" framtagen 19.1.2023.

1 Skolfrånvaro

”Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att tidigt identifiera hinder för utveckling och lärande och att sätta in stödfunktioner i förebyggande syfte. Undervisning och fostran ska vara inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna, föräldrarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran.”¹

Återkommande skolfrånvaro, oberoende av orsak till frånvaron, kan minska elevens möjlighet att nå uppställda mål i läroplanen, upprätthålla välmående, upprätthålla sociala relationer samt uppleva samhörighet

Det är skolans ansvar att se till elevens bästa². När en elev är upprepat frånvarande från skolan bör skolan, i samarbete med eleven och dess vårdnadshavare, kartlägga orsakerna till elevens frånvaro. Målet med kartläggningen är att synliggöra vad som hindrar och stöder skolnärvaro för att kunna sätta in förebyggande individanpassade insatser som främjar fortsatt skolnärvaro.

1.1 Ansvarsfördelning

- **Skolan** ansvarar för arrangemangen gällande skolgång och undervisning samt följer dagligen upp elevers frånvaro i Wilma samt att tillämpa/verkställa nödvändiga insatser vid skolfrånvaro, se punkt 2.
- **Hemmet** ansvarar för vardagliga rutiner, förbereder eleven för skoldagen samt ser till att eleven dagligen kommer till skolan.
- **KST** ansvarar för uppsökande verksamhet.
- **BUP** utreder och behandlar psykisk ohälsa och neuropsykiatrisk funktion.

1.2 Definition av frånvaro

Begreppet frånvaro innefattar således både giltig och ogiltig frånvaro samt sammanhängande upprepad frånvaro. Forskare Christoph Kearny fastställer att all frånvaro från skolan riskerar ha negativ inverkan på elevens inläring.

Frånvaro har alltid en orsak. Det kan handla om att undvika situationer som orsakar negativa känslor förknippade med skolan, att undvika obehagliga sociala situationer/bedömningsituationer, ett behov av att väcka uppmärksamhet hos någon närstående eller ett sökande efter belönande situationer utanför skolan. Rådande forskning visar att tidiga insatser som bygger på kartläggning och analys av bakomliggande orsaker till frånvaron är de mest effektiva i arbetet med att främja skolnärvaro.

¹ Del 1, 1 kap, 3§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

² Del 1, 1 kap, 4§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

Redan i de första kontakterna med föräldrar informerar klassläraren/klassföreståndaren om vikten av skolnärvaro. Vi berättar om våra förfaringssätt vid skolfrånvaro och betonar vikten av att vara i skolan.

Olika typer av frånvaro:

- beviljade ledigheter
- andra typer av på förhand anmäld frånvaro
- olovlig frånvaro/skolk
- oklar frånvaro från enstaka lektioner
- oklar frånvaro från hela skoldagar
- oklar frånvaro från samma ämne, t.ex. idrott.
- upprepad frånvaro på grund av magont, huvudvärk, oro eller liknande symtom som kan antas bero på stress hos eleven
- eleven är borta vid upprepade provtillfällen
- eleven stannar hemma utan giltiga skäl till frånvaro
- långvarig frånvaro på grund av sjukdom
- frånvaro från planerad distansundervisning
- frånvaro med anledning av att eleven blivit hänvisad ut från lektionen/utkörd från lektionen
- övrig frånvaro.

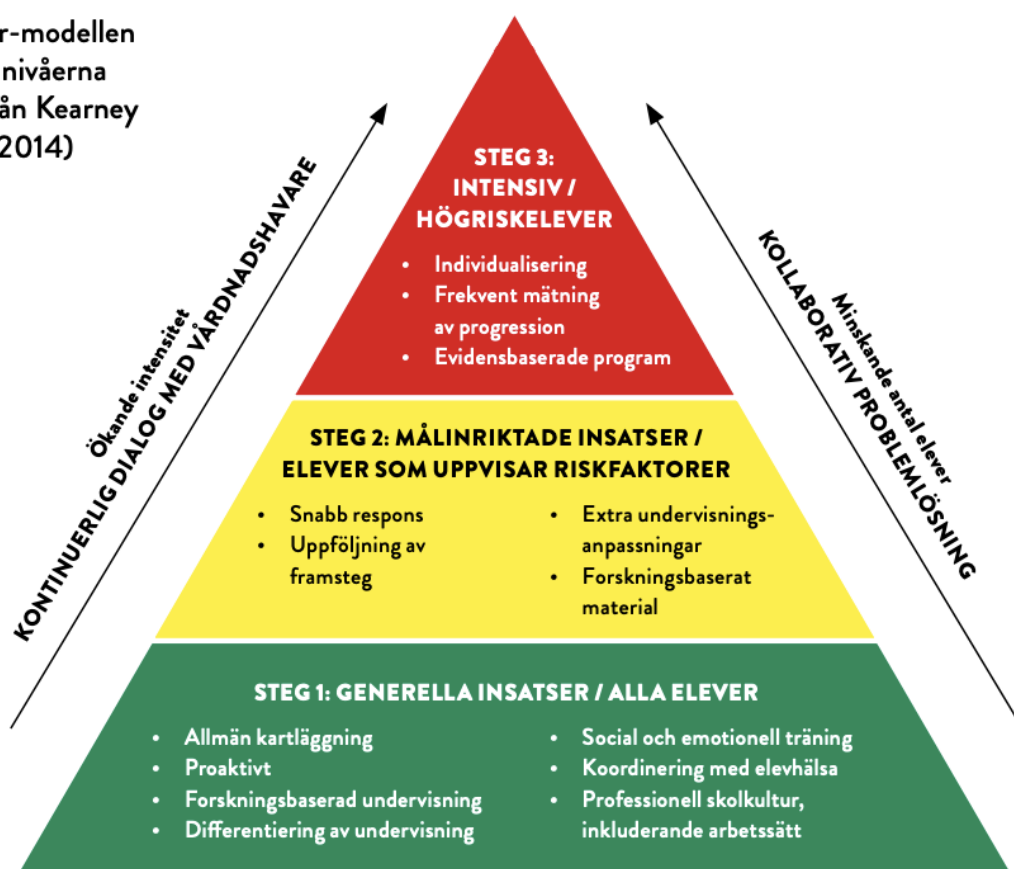
2 Handlingsplan för främjande av skolnärvaro

Klasslärarna och klassföreståndarna har huvudansvaret för att följa upp och dokumentera elevernas frånvaro. Även övriga undervisande lärare är observanta på elevfrånvaro i sin egen undervisningsgrupp och meddelar klassläraren eller klassföreståndaren om oro uppstår.

Det är viktigt att inte endast fästa sig vid antalet frånvarotimmar som anges.

Klassläraren eller klassföreståndaren skall ta kontakt med elevens vårdnadshavare tidigare om frånvarons orsak eller antal ger orsak till oro för skolarbetet eller välmåendet.

Figur 1. Tier-modellen med de tre nivåerna (översatt från Kearney & Graczyk 2014)

Steg 1. GENERELLA INSATSER/ALLA ELEVER. Gäller senast vid 30 h skolfrånvaro. Målet är att förebygga att frånvaron blir problematiskt och att värdesätta närvaro.

Steg 2. MÅLINRIKTADE INSATSER/ELEVER SOM UPPVISAR RISKFAKTORER. Gäller senast vid 60 h skolfrånvaro, där skolfrånvaron identifierats som problematisk. Elevhälsogruppen kopplas in.

Steg 3. INTENSIV/HÖGRISKELEVER. Gäller senast vid 80 h skolfrånvaro, där frånvaro fortsätter trots åtgärder. Innefattar även kontakt med instanser utanför skolan.

2.1 Mål för handlingsplanen

En positiv närvaro ska genomsyra skolvardagen. Stöd för att främja en positiv skolnärvaro ges i hela organisationens arbete. Alla vuxna i skolan kan och bör reagera då oro för en elev uppstår oberoende orsak. Handlingsplanen för främjande av skolnärvaro används när oro uppstår eller vid upprepad frånvaro av olika orsaker

Målen för handlingsplanen för främjande av skolnärvaro är följande:

- att erbjuda ett enhetligt system för ingripande vid skolfrånvaro
- att ingripa tidigt för att förebygga fortsatt skolfrånvaro
- att erbjuda en tydlig struktur och ansvarsfördelning
- att presentera kartläggningsmodeller
- att definiera närvaroteamets roll.

2.2 Närvaroteamets roll

I Södra Ålands utbildningsdistrikt ska varje skola ha ett närvaroteam, vars uppgift är att årligen presentera handlingsplanen för främjande av skolnärvaro i kollegiet samt att handleda kollegor vid frågor kring frånvaro. Arbetet i närvaroteamet sker som en del av lärarens samplaneringstid.

I närvaroteamet deltar medlemmar utsedda av skolas rektor/skolföreståndare. Närvaroteamet presenteras i skolans arbetsplan.

Närvaroteamet kan även delta som stöd vid samtal med elev och vårdnadshavare samt kan vara handledande då kartläggningar ska tolkas och åtgärder föreslås.

3 Uppföljning och förfarande vid skolfrånvaro

En elev som fullgör sin läroplikt i grundskolan har närvaroplikt.³ Vårdnadshavare kan ansöka om tillfällig ledighet för eleven och ledigheten beviljas enligt följande. Elevens klasslärare/klassföreståndare kan bevilja ledighet för en till fem skoldagar i följd. Rektor/skolföreståndare kan bevilja ledighet för sex till femton skoldagar. Ledigheter över femton skoldagar kan beviljas av utbildningschefen.

Alla lärare som undervisar följer upp frånvaro i det egna ämnet och är skyldiga att meddela klassläraren/klassföreståndaren om oro för en elev uppstår. Klasslärare/klassföreståndare ansvarar för att ta i bruk riktlinjerna för förfarandet vid skolfrånvaro vid oro eller då det bestämda antalet frånvarotimmar uppnås (30h/60h/80h) under ett läsår. Timangivelsen är riktgivande. Ansvarig lärare och/eller skolan ansvarar för att kontinuerligt bedöma vilken typ av skolfrånvaro som det handlar om i det aktuella fallet.

3.1 Grundläggande principer vid frånvarouppföljning

All frånvaro antecknas i Wilma. Vårdnadshavarna kan se barnets lektionsanteckningar och själva meddela om frånvaron.

Klassläraren eller klassföreståndaren kontrollerar outhärdad oklar frånvaro med vårdnadshavarna redan första dagen eleven är borta.

Vid oro, eller om frånvaron fortsätter, går man vidare med handlingsplan för främjande av skolnärvaro.

³ Del 3, 1 kap, 3§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

3.2 Handlingsplan vid skolfrånvaro

1 GENERELLA INSATSER/ ALLA ELEVER Senast vid 30h frånvaro	2 MÅLINRIKTADE INSATSER/ ELEVER SOM UPPVISAR RISKFAKTORER Senast vid 60h frånvaro	3 INTENSIVA INSATSER/ HÖGRISKELEVER Senast vid 80h frånvaro
<p>Ansvarsperson: Klasslärare/klassföreståndare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ett automatiskt meddelande skickas till ansvarig lärare då elevens totala frånvaro överstiger 30 timmar. - Ansvarig lärare utreder elevens frånvaro. <p>Anhållan om lov eller sjukfrånvaro</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klasslärare/klassföreståndare diskuterar vid behov tillsammans med elev och vårdnadshavare om eventuella stödåtgärder. <p>Kartläggning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Frånvaron kartläggs tillsammans med elev och vårdnadshavare samt andra berörda enligt behov. Kartläggning kan göras enligt frågor s. 7. - Behovet av eventuella stödåtgärder utreds. - Ansvarig lärare informerar övriga undervisande lärare om de överenskomna arrangemangen. <p>Åtgärder</p> <p>I samråd med eleven och hemmet planerar ansvarig lärare arrangemang som stärker skolnärvaro.</p> <p>Uppföljning:</p> <p>Ansvarig lärare följer med närvaron under två veckor och tar kontakt med hemmet för återkoppling.</p> <p>Dokumentation: Anteckning i Wilma: Elev > Memo</p>	<p>Ansvarsperson: Klasslärare/klassföreståndare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ett automatiskt meddelande skickas till ansvarig lärare och vårdnadshavare då elevens totala frånvaro överstiger 60 timmar. - Ansvarig lärare utreder elevens frånvaro. - Vårdnadshavare meddelas om att elevens skolfrånvaro lyfts i elevhälsogrupper (EHG). <p>Kartläggning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ansvarig lärare gör en pedagogisk bedömning och meddelar ärendet till EHG. - Ansvarig lärare eller annan lämplig person gör ISAP-kartläggning (för utredning av orsaker bakom frånvaron) innan ärendet behandlas i EHG. <p>Åtgärder</p> <ul style="list-style-type: none"> - EHG tar, i samarbete med elev och vårdnadshavare, fram stödåtgärder, arbetsfördelning och uppföljning skolgång och lärande. - Klasslärare/klassföreståndaren ber vårdnadshavarna fylla i samtyckesblanketten. - Vid behov görs kontaktbegäran/barnskyddsanmälan i enlighet med socialvårdslagen, i första hand i samråd med familjen. - Vid behov konsulteras aktörer utanför skolan. Hemmet informeras om stödåtgärder som finns utöver skolan, Folkhälsan, Tidigt stöd o. dyl. <p>Uppföljning</p> <p>Enligt överenskommelse i EHG.</p> <p>Dokumentation: Anteckning i Wilma: Elev > Memo</p>	<p>Ansvarsperson: Klasslärare/klassföreståndare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ett automatiskt meddelande skickas till ansvarig lärare, vårdnadshavare samt skolföreståndare/rektor då elevens totala frånvaro överstiger 80 timmar. <p>Åtgärder</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontaktbegäran/barnskyddsanmälan görs i enlighet med socialvårdslagen, i första hand i samråd med familjen. <p>Uppföljning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fortsätter enligt den uppgjorda planen. - Arbetet och samarbetet för att stöda elevens skolgång tillsammans med eleven, familjen och eventuella samarbetsaktörer fortsätter. - Vid behov konsultation av aktörer utanför skolan. <p>Dokumentation: Anteckning i Wilma: Elev > Memo</p> <p>Vid 120h frånvaro</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rektor kontaktar elevens vårdnadshavare och skickar en kallelse till nätverksmöte. - Möteskallelsen skickas också till eventuella samarbetsaktörer. - Rektor konsulterar vid behov bildningschefen.

4 Kartläggning

Syftet med kartläggningen är att ta reda på hur närvaroproblemen kan förklaras och vilka insatser som kan prövas för att främja skolnärvaro. Det är viktigt att inkludera både elev och vårdnadshavare i kartläggningen.

Ett inledande sätt att kartlägga frånvaro är att diskutera i termer dels av vad som får eleven att komma till skolan versus vad som får eleven att inte komma till skolan:

- Vad gör att du går till skolan/lektion?
- Vad hjälper dig att komma iväg till skolan eller gå på lektion/stanna på lektion?
- Finns det något hemma som gör att du istället stannar hemma?
- Vad i skolan gör att du inte går dit eller inte går in på lektion, eller att du lämnar skolan innan skoldagens slut?

Motsvarande frågor bör även ställas till hemmet, exempelvis:

- Finns det något hemma som ni tror bidrar till att eleven är hemma i stället för att gå till skolan?

En analys av elevens frånvaro i syftet att hitta mönster kan ge insikter om var eventuella problem ligger.

- Är eleven frånvarande vid någon speciell tidpunkt?
- På morgonen? Efter lunch? Sista timmen? Efter helger/lov? Inför prov? Vid prov?
- Har eleven hög frånvaro i något specifikt ämne?
- Är eleven frånvarande hos någon speciell lärare?
- Är eleven frånvarande någon särskild veckodag?
- Är eleven regelbundet försenad?
- Lämnar eleven lektioner innan de är slut?
- Är eleven ofta frånvarande i samband med schemabrytande aktiviteter?

Övriga kartlägningsformulär som kan användas:

Screening av skolgångsförmåga

Denna lågtröskelscreening är avsedd som hjälpmedel i situationer där man är orolig för elevens skolgång. Screeningen ger en riktgivande bild av på vilket område elevens skolgångsförmåga behöver stärkas. Screeningen ska i mån av möjlighet fyllas i i samarbete med eleven och dennes vårdnadshavare samt eventuella andra nödvändiga samarbetspartner. Utgående från resultaten (grön = ingen oro, röd = situationen kräver omedelbara åtgärder) finns det skäl att överväga om fortsatta åtgärder behövs.

Screening av skolgångsförmåga - [Screening av skolgångsförmågan \(toimintakykkyarvio.fi\)](https://www.toimintakykkyarvio.fi)

ISAP - the Inventory of School Attendance Problems

Ett screeningsformulär som besvaras av eleven för att kartlägga eventuella psykiska faktorer som är relaterade till närvaroproblem.

[ISAP-Svenska-Elev.pdf \(koulupoissaolo.fi\)](#) eller <https://magelungen.com/app/uploads/2020/11/ISAP-Svenska-for-utskrift.pdf>

SRAS – the School Refusal Assessment Scale

Formuläret består av 24 frågor och svarar på huruvida frånvaron handlar om:

- Att undvika något i skolan som orsakar negativa känslor
- Att undvika situationer i skolan som är förknippade med social rädsla.
- Att vilja vara hemma för att skiljas från föräldern (separationsångest)
- Att något lockar utanför skolan

SRAS (elev) – http://www.socca.fi/files/8018/SRAS-R_elev_SV.pdf

SRAS (vårdnadshavare) - http://www.socca.fi/files/8019/SRAS-R_foraldrar_SV.pdf

SNACK – the School Non-Attendance Checklist

SNACK är en checklista som består av 14 frågor som kan användas för att göra en screening av om närvaroproblemen kan förklaras utifrån skolk, skolvägran, föräldrastödd frånvaro eller skolexkludering.

SNACK - [nskhttps://koulupoissaolo.fi/wp-content/uploads/2021/04/SNACK-Svea.pdf](https://koulupoissaolo.fi/wp-content/uploads/2021/04/SNACK-Svea.pdf)

5 Förebyggande arbete för att främja skolnärvaro

I skolans verksamhetskultur ingår inslag i vardagen som gynnar trygghet och trivsel i skolan. Nedan listas ett urval av förebyggande åtgärder som gynnar skoltrivseln, gemenskapen och som samtidigt stärker skolanknytningen. Även olika stödåtgärder som tillämpas är listade nedan.

Förebyggande arbete	Stödåtgärder
<ul style="list-style-type: none">• Kiva-team och anti-mobbningsarbete• Kiva-lektioner• Temadagar• Elevråd• Skolcoach• Trivselstadga• Läxläsning• Elevhälsogrupp• Anteckna all frånvaro• Utvecklingssamtal• Differentierad undervisning• Rutiner kring stadiövergångar• Mångsidig bedömning• Trestegsstöd• Förhållningssätt – positiv psykologi	<ul style="list-style-type: none">• Praktiska och pedagogiska arrangemang för att stärka elevens skolnärvaro.• Differentierad undervisning och åtgärdsprogram.• Läxläsning• Stödundervisning• ISAP-kartläggning• Studiehandledning• Undervisning i särskilda situationer• Flexibel undervisningsform• Särskilda undervisningsarrangemang• Möjlighet att gå om årskursen• Anpassad lärokurs

5.1 Förslag på åtgärder vid skolfrånvaro

Målet med kartläggningen är att synliggöra vad som hindrar och stöder skolnärvaro för att kunna sätta in förebyggande individanpassade insatser som främjar fortsatt skolnärvaro. Insatserna ser olika ut beroende på vad kartläggningen visar och vad man kommer överens om i samarbete med elev och vårdnadshavare.

Insatser kan exempelvis vara:

Mobbning:

- Skolans antimobbningsgrupp kopplas in.

Stöd för lärande och skolgång:⁴

- stödnivå enligt riktlinjer för trestegsstödet (allmänpedagogiskt stöd, specialpedagogiskt stöd och mångprofessionellt stöd)
- undervisning i särskilda situationer⁵
- flexibel undervisningsform⁶
- särskilda undervisningsarrangemang⁷.

En elev som på grund av psykiska eller fysiska hälsoskäl inte kan gå i skolan har rätt till undervisning i särskilda situationer. Syftet är att upprätthålla lärandet då eleven vårdas eller rehabiliteras.

Flexibel undervisningsform innebär individanpassad undervisning samt lärande och stöd för utveckling som ordnas i enlighet med den allmänna läroplanen i en alternativ lärmiljö. Syftet är att minska avbrotten i grundskoleutbildningen och förbättra elevens möjligheter att få ett avgångsbetyg.

Särskilda undervisningsarrangemang innebär att undervisningen delvis kan ordnas på ett annat sätt: om eleven redan har kunskaper och färdigheter som motsvarar grundskolans lärokurs, om det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier är oskäligt att eleven genomgår grundskolans lärokurs eller om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Samarbete i nätverk:

- skolkurator/skolpsykolog
- kommunernas socialtjänst (KST)
- stödperson
- familjerådgivning
- barn och ungdomspsykiatri (BUP)
- missbrukarklinik
- annan vårdande instans
- personliga resurspersoner; släktingar, vänner osv.

⁴ Del 3, 5 kap, 17§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

⁵ Del 3, 5 kap, 24§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

⁶ Del 3, 5 kap, 25§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

⁷ Del 3, 5 kap, 26§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

6 Bilagor

6.1 Kommunernas socialtjänst handlingsplan gällande skolfrånvaro

Under arbete.

6.2 Du kan välja samarbete

<https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/tystnadspliktsfolder.pdf>

6.3 Automatiskt meddelande från Wilma vid 30/60/80 h frånvaro

E-postvy: Meddelande till läraren vid >30/60/80h frånvaro

Bästa lärare,

Detta är ett automatiskt meddelande från elevförvaltningssystemet om frånvaro.

Eleven: **N N** har varit frånvarande i **35** timmar.

Outredd frånvaro:

Lovlig frånvaro: **3**

Sjukfrånvaro: **31**

Olovlig frånvaro: **1**

Kom ihåg att kontakta hemmet när du fått detta meddelande.

Dokumentera i Wilma: elev>Memo

E-postvy: Meddelande till vårdnadshavare vid >60/80h frånvaro

Bästa vårdnadshavare,

Detta meddelande skickas automatiskt av elevförvaltningssystemet. Vårdnadshavaren har en viktig roll i stödet för barnets skolgång. Ansvarig lärare kommer att kontakta er, för att ni ska få ge er syn på barnets skolfrånvaro.

Eleven: **N N** har varit frånvarande i **65** timmar.

Outredd frånvaro:

Lovlig frånvaro: **2**

Sjukfrånvaro: **61**

Olovlig frånvaro: **2**